הלכה · משנה תורה · מפרשים · צפנת פענח · ספר נשים

צפנת פענח על משנה תורה, הלכות יבום וחליצה

רבי יוסף רוזין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

צפנת פענח על משנה תורה, הלכות יבום וחליצה

רבי יוסף רוזין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/צפנת-פענח-על-משנה-תורה-הלכות-יבום-וחליצה/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 7
הלכה ו 9
הלכה ז 10
הלכה יב 11
הלכה טו 12
הלכה כ 12
פרק ב 12
הלכה א 12
הלכה ה 13
הלכה ו 14
הלכה ז 14
הלכה י 14
הלכה יב 14
הלכה טו 14
הלכה יז 14
הלכה כא 15
פרק ג 15
הלכה ד 15
הלכה יא 15
הלכה יג 16
פרק ד 17
הלכה ו 17
הלכה ז 17
הלכה י 17
הלכה יג 17
הלכה טז 17
הלכה יח 18
הלכה יט 18
הלכה כ 18
הלכה כג 21
הלכה כד 21
הלכה לד 22
פרק ה 22
הלכה ב 22
הלכה ד 22
הלכה יח 22
הלכה כד 22
פרק ו 23
הלכה ד 23
הלכה י 24
הלכה יג 24
הלכה יח 24
הלכה יט 24
פרק ז 25
הלכה י 25
הלכה יד 26

פרק א

הלכה א

[השמטה **נשמט** עי' מש"כ לקמן הי"ב ופ"ו ה"י וי"א וכ"מ. והנה באמת כך דכ"כ דזה הוה מחלוקת דיבמות דף נ"ג ע"א גבי זיקה ר"ל כך אם הזיקה הוא מחמת שצריך ליבם או אדרבה היבום הוא מחמת זיקה וזהו ג"כ כונת הגמ' יבמות דף ו' ע"א דיבום לא מקרי הכשר ע"ש ברש"י משום דאפשר בחליצה ר"ל כך דהנה עי' במש"כ התוס' יבמות דף מ"ט ע"ב שכ' דיבמה לא מקרי ליבם כיש לה היתר לו דהא היא אשת אח ע"ש וברש"י שם דף נ"ב ע"א ד"ה נתן ע"ש אך בירושלמי פ"ה דיבמות משמע דמאמר שפיר תפיס מה"ת וכן גט. אך כך דהנה כ"כ דיש בזה כמה סתירות אם היבום הוא מחמת אחיו שמת או מחמת היבם עי' גיטין דף פ"ג ע"ב וקדושין דף י"ד ע"א ודף ט' ע"ב וכ"מ. והנה לפי מה דמבואר בהך דיבמות דף נ"ו ע"א גבי ביאת שוגג כמזיד וכן לשיטת רבינו ורש"י גבי ביאת קטן עי' ד' ס"ח ע"א ונדה ד' מ"ה וכ"מ הוא רק גמר והפקעה של הראשון אבל היבם לא קנה אותו מחמת קנינו ועי' מש"כ רש"י כתובות דף נ"ח ע"א ד"ה והאי קנין ע"ש אם הביאה שבא עליה היבם הוה גם קנינו ור"ל דהא דאוכלת בתרומה זה רק מחמת כיון דנישאת לכהן יש גם עליה שם כהנת ולא מחמת קנין כספו וזה נ"מ בין ארוסה לנשואה דנשואה יש בה ב' דברים א' מצד קנין וב' משום דהיא עצמה יש עליה דין כהנת עי' יבמות דף פ"ו ע"א גבי נשואה נותנת רשות לתרום ובזה א"ש מש"כ התוס' יבמות דף ס"ח ל"ל תרי קראי ע"ש וכ"כ בזה. והנה יבמה אוכלת רק בשביל אישות ולא בשביל קנין, אך אם היא ביאה גמורה אז נקרא גם קנינו וזה נ"מ בביאת שוגג בין ארוסה לנשואה. והנה לב"ש דיבמות דף כ"ט ד"ס ל"ל דמאמר קונה קנין גמור אך לפטור צרתה ע"ש בתוס' הוה כמו ביאת הקטן רק דס"ל דלגמור ולבטל את זיקת הראשון מהני אבל שיקנה הוא מחמתו לא מהני מה"ת ור"א ס"ל להיפך דרק קנינו קונה מה"ת במאמר אבל לפטור של ראשון לא. אך באמת י"ל דזה תליא אם קדושין תופסין ביבמה לשוק ולמ"ד תופסין מאמר שפיר קונה מה"ת לכ"ע רק מחמתו ולא מחמת יבם וזה ר"ל הגמ' ביבמות דף ל"א ע"ב דאי זיקת ב' יבמין דאורייתא משמע דמה"ת הוה מאמר קנין ר"ל רק מחמתו דלא גרע מאחר אבל אם ס"ל אין קדושין תופסין לא, וזה ג"כ מה דר"ל בירושלמי יבמות פ"א ה"א אבא שאול כר"ע דאמר יש ממזר ביבמה והקשה שם מה שייך זה לר"ע אך הס"ד ר"ל דנהי דלא"ש לא קנה לה בביאת זנות מ"מ שם אשת אח פקע ממנה לגביה דהרי יכול ליבמה רק דהוה כמו אם בא עליה אחר דהוא לא קנה אותה בהך ביאה, ועיין מ"ש התוס' יבמות דף ט"ז ע"ב ד"ה בני ע"ש וכאן לא שייך תרוצם דהוא לא הוה איש

זר א"כ ממילא תיפקע לגמרי כקושית התוס'. ובזה א"ש כך דאם נימא דקדושין תופסין ביבמה לשוק שוב אי ס"ל כאבא שאול דבעילת זנות לא הוה יבום מ"מ היא נפטרת ולא צרתה וזה ר"ל בהך דיבמות ד' כ' ע"ב דפליגי ר"י ור"א גבי ביאת אלמנה לכה"ג אי פוטרת צרתה ולא פליגי עליה גופא ע"ש ברש"י משום דלמ"ד קדושין תופסין ביבמה היא נפטרת לכ"ע וכמ"ש ועי' בתוס' יבמות דף מ"ד ע"א ד"ה אלמה דמשמע שם דחייבי ל"ת ועשה לאו בת יבום היא כלל ואבראי קיימי לענין יבום וא"כ חזינן דאין הזיקה באה מחמת היבום דהרי יש זיקה אף שאין יבום מה"ת רק היבום בא מחמת הזיקה וא"כ ממילא בחייבי כריתות ובחייבי לאוין לר"ע דאין קדושין תופסין נפקעת הזיקה וממילא בטל היבום זהו כונת רש"י ביבמות דף ו'. והנה עי' בירושלמי פ"ד דיבמות ה"א במה דמקשה שם גבי אם הניח אשתו מעוברת וחלץ לה יכול תהא צרתה מותרת להנשא. ולכאורה קשה דהא שם מבואר דאין חליצת מעוברת פוטרת וכן ביאת מעוברת אף אם אח"כ הפילה ועי' בתוס' דף ל"ה ע"ב ד"ה תגלי דמוכח שם דאף אי ידעינן בודאי שהיתה מעוברת ולד של קיימא בשעת ביאה מ"מ אם אח"כ הפילה פטורה מן הקרבן וא"כ חזינן דאף דקיי"ל דמעוברת אם ילדה ולד של קיימא אח"כ הוה אשת אח למפרע וחייבין בקרבן, וזה ודאי דה"ה אם נמצאת צרתה מעוברת ואח"כ ילדה הצרה ולד של קיימא ודאי ג"כ חייב קרבן ע"ש דף ל"ו ע"א ומ"מ לא מיפטרא משום חייבי כריתות וכן צרה הוי צרת חייבי כריתות כמו גבי אשת אחיו שלא היה בעולמו עי' ד' ח' ודף ל"ב בתוס' ע"ש וצ"ל כמש"כ דזה לא הוה פטור בעצמו רק ע"י סיבה, ועי' ביבמות ד' פ"ז ע"א דמוכח שם דמעוברת ולד קיימא פוטרה מן היבום רק דמ"מ אסורה להנשא ר"ל כמש"כ לעיל דיש על היבמה ב' דברים של עצמו ושל המת ובמעוברת הוה רק הפקעה על של עצמו אבל זיקה של המת עדיין ישנה ואם נולד איגלאי מלתא למפרע דגם זיקת המת פקעה ולכך חייב קרבן ואם מת קודם שנולד עדיין לא נפטרה ועי' מש"כ רש"י ד' ל"ה ע"ב ד"ה דלא סגי דאף דביאת מעוברת לא שמה ביאה מ"מ בחליצה לא מהני לה אח"כ אף אי ידעינן ודאי שמת קודם שנולד וע"כ צ"ל דאז הוה כמו אם בא עליה אחר לשם קדושין ויהא תליא אם קדושין תופסין ביבמה וא"כ יהיה נ"מ אם בא עליה אז ביאת שוגג וכדומה דאז אין צריך גט ודי לה בחליצה וכן ר"ל כאן רבינו בהכ"ב ע"ש והוה כמו מאמר לב"ש בדף כ"ט, וגם י"ל דהטעם דאינו פוטר הוא כמו דאמרינן בירושלמי רפט"ז גבי כי ישבו בודאי ולא בספק ה"נ גבי עובר כן ולכך אינו פוטר אף דהיא חייבי כריתות וזה ר"ל התוס' ד"ה ור"ל ועי' תוס' נדה ד' מ"ג ע"ב דבן לא מקרי עובר ע"ש וא"כ י"ל דזה תליא בהני תרי לישני דכאן ד' כ"ט גבי מאמר לב"ש אי נפטרת צרתה בזה או לא

ע"ש וה"נ מקשה הירושלמי למה לא נפטרה הצרה בביאת או חליצת מעוברת אם אח"כ הפילה אך זה ודאי אם אנו יודעין שהעובר מת במעיה אז מהני חליצה וביאה כמו גבי תרומה וכמבואר בתוספתא דיבמות פ"ט גבי כהנת ע"ש. והנה באמת הא דעובר פוסל את אמו מלאכול בתרומה אם הוא ג"כ מחמת פסול בעצמה או רק מחמת דבר אחר ונ"מ אם זינתה מישראל ונתעברה ומת הולד אי חוזרת לחזה ושוק וזהו מה דר"ל שם ר"ש בירושלמי דיבמות פ"ז עובר עשה אותה כממש לפסול ע"ש וה"ה גבי יבום כן ומ"מ אינה נפטרת כמש"כ וכמבואר בירושלמי כאן פ"ד וכן נ"מ אם בא על יבמתו מעוברת פחות מארבעים יום ואח"כ ילדה אם חייב קרבן כיון דאז עדיין אין שם עובר עליו גבי תרומה כמבואר ביבמות דף ס"ט ע"ב ה"נ כן, או דמ"מ נפטרת למפרע וחייב קרבן וזה תליא במש"כ. אך באמת לפי מה דמבואר ביבמות ד' נ"ה ע"א דילפינן מקרא אשת אחיו שיש לה בנים שאסורה לא מטעם שאינה זקוקה ליבם רק כך הוא הדין וא"כ נ"מ כה"ג דאף דאינה נפטרת מיבם כ"ז שהיא מעוברת מ"מ אם בא עליה חייב ומ"מ אינה נפטרת עי"ז מיבום דאין החיוב מצד עצמה ועי' תוס' יבמות ד' י' ע"א ד"ה לעולם ועי' בירושלמי יבמות פ"ד ה"ז במה דאמרינן שם דאם היו ב' יבמות ולאחת עשה מאמר ואחת בא עליה אינו יורד בנכסי אחיו מחמת דאינו יכול לקיימה וכן מבואר שם דמאמר לב"ש ג"כ אינו זוכה בנכסי אחיו ולמש"כ דהמאמר אינו קנין רק מצדו ולא מצד אחיו א"ש דזכיא בנכסי אחיו הוה רק מצד אחיו ולכך גם בביאת שוגג כמזיד זכה בנכסי אחיו כמבואר ד' נ"ו ע"א אף דמצדו לא קנה עדיין כמש"כ וזהו כונת הגמ' ג"כ כנסה הרי היא כאשתו כו' וכמבואר בירושלמי רפ"ו דיבמות. וכן ר"ל הך דדף מ' ע"א הכונס את יבמתו כו' וזה תליא אי זה הוה גדר ירושה או גדר כמו שהוא במקום אחיו ונ"מ לר"י דס"ל דאב קודם ליבם ועי' כאן דף קי"ז ע"א דדורשין מדרש תורה דאם נתייבמה נכנס על פיה יבמה לנחלה אם יש אב דאב לא מצי ירוש על פיה מי הוא יורש ועיין בירושלמי יבמות ספי"ג גבי הוא אומר לא בעלתי והיא אומרת נבעלתי אם יורד לנכסי אחיו ע"ש וכן להיפך ובאמת זה תליא בהך מחלוקת דב"ב ד' י"ב ע"ב גבי הך דאביי ורבא אם הם כמו חלק אחד או כב' חלקים ע"ש ועי' בהך דכתובות דף פ"א ע"ב גבי מה דאמר שם אע"ג דזבין לא הוה זבינא כו' ובירושלמי פ"א דקדושין מדמה זה בה"ד למה דמבואר בב"ב דף קכ"ו דבכור שנטל חלק כפשוט ויתר וא"כ אמאי לא נימא בהך דכתובות דנהי דלא מצי למיזבן מ"מ ויתר ועי' בהך בכורות דף נ"ב ע"ב במחלוקת דאביי ורבא אם לאחר יבום קודם חלוקה כבר זכה בנכסים או לא וצ"ל כך דהנה בירושלמי ספ"ד דכתובות מבואר שם דויתר לא הוה רק אם קבל מקצת ע"ש דמקשה דהרי גבי בכור לא קיבל כלום מחלק בכורתו ע"ש. אך י"ל

דכיון דקיי"ל דיהבינן אחד מצרא הוה כמו חלק אחד וא"כ כיון שנטל חלק פשוט הוה כמו שנטל מקצת ובאמת זהו כונת הגמ' ב"ב דף קכ"ד ע"א מה מתנה עד דמטיא לידו ר"ל דהמקבל אינו קונה המתנה עד שיחזיק בה גם בכורה לא קנה ממילא עד שיחזיק בה ולכך מהני אם נטל חלק כפשוט אם נימא דע"י שהחזיק בחלק הפשיטות יזכה גם בחלק הבכורה וכעין דמבואר בקדושין דף כ"ז גבי מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת כו' או כיון דחלק פשיטות החזקה לא בתורת קנין רק בתורת בירור ועי' ב"ב דף ג' ע"א דמבואר שם לפי מש"כ בפיה"מ שם דאף דבעלמא קיי"ל שם דף ק' דהילך לא קנה מ"מ גבי חלוקה קנה בהילך וע"ש דף ק"ו ע"ב גבי גורל ובמה דפליגי רבינו עם הראב"ד ז"ל פ"ב מהל' שכנים אם זה הוה כמו קנין או חיוב וגבי בכורה צריך קנין גמור אם קנה ע"ז או לא ועי' בירושלמי ספ"ב דפיאה במה דבעי שם ר"פ במה דקיי"ל דאין השדה מתחייבת בפיאה רק משעת קצירה אם היה שדה חציה בארץ וחציה בחו"ל וקצר בחו"ל אי מתחייבת החצי שבא"י בפיאה כיון שהקצירה היתה בפטור ואמר שם דבהקדש כה"ג דהיינו שהיתה חציה הקדש והתחיל לקצור ההקדש שנתחייב החציו של ההדיוט ע"ש וכה"ג מחלק בירושלמי ערלה פ"א סה"א גבי סיפקה לחו"ל דפטור מערלה ולהקדש חייב וע"ש בה"ד ג"כ כן גבי פדאה חייב וחסר שם לשון התוספתא ועי' חלה פ"ד סה"ג קב הקדש מצרף ועי' בהך דחולין דף קכ"ח אם אילן נעשה יד ע"ש וכ"מ, וה"נ אם החזקה שעשה בחלק הפשוט מהני ג"כ לחלק הבכורה וזה רק גבי חלק בכורה דהוה חלק אחד עם הפשוט כיון דיהבינן לה אחד מצרא אבל גבי חלק יבם לא וא"כ לא הוה ויתר וא"ש וא"כ חזינן דזה לא מכח ירושה רק במקום אחיו קיימא א"כ זה רק בקנין הבא מחמת אחיו וכמו ביאת שוגג משא"כ במאמר אף לב"ש דהוא מחמת עצמו וכמש"כ. וכן נ"מ ג"כ להך דיבמות ד' ל"ז ע"ב גבי ספק וע"ש בירוש' דמוכח דאף אם יש לו עוד אחים מ"מ נוטלן מחמת יבום ע"ש אם עשה הספק והיבם שפיות ע"ש וקשה הרי גם גבי בכורה קיי"ל ב"ב ד' קכ"ז דאם לא הוכר מעיקרא אין לו כלל ע"ש ברשב"ם דף קכ"ו ע"ב דאף בתורת ספק אין לו וה"נ כן וע"כ צ"ל דלענין זה לא דמי לבכור כיון דאינו נוטל מחמתו רק מחמת האח שמת ובמקום אח קאי עי' כתובות דף פ"א: ע"כ השמטה]

הלכה ב

ומצות יבום קודם כו'. הנה עיין בהך דיבמות ד' ל"ט ע"ב גבי מה דאמר שם אי בעית חלוץ אי בעית יבום ואמר בתחלה אי בעית חלוץ, וע"ש בתוס' וע"ש ד' נ"ד ע"א הא חפץ יבם ועיין בסנהדרין דף ו' ע"ב גבי מצוה לבצוע אמר שם דהמצוה הוא כך לומר להם אך נ"מ דאם מצות יבום קודם צריך למימר להו אי בעית יבום אי בעית חלוץ ואם מצות

חליצה קודם צריך לומר להיפך. וגם נ"ל דאף דקי"ל כרבנן דא"צ לשם מצוה אך מ"מ אז ליכא הקדמה ביבום והוה רק גדר קנין ועיין ברש"י יבמות ד' ס"א ע"ב ד"ה ואינה חולצת פירש שם דגבי קטנה אף דהוה יבום גמור מ"מ המצוה לא קיים עד שתגדיל וכן הדין בביאת שוגג לדידן דס"ל כרב מ"מ המצוה לא קיים ועיין בהך דסוטה דף ו' ע"א ברש"י ד"ה מי קרימנין עליה, ועיין ירושלמי פ' ד' דכתובות גבי מוציא ש"ר ביבום דאמר שם דלא מיקרי לקחתי דמצות יבום קודם, ועי' מש"כ התוס' נדה ד' ס"ו ע"ב אם חליצה הוה גדר מצוה או רק פטור וגם לענין יבום י"ל כן וא"כ מאי מקשה שם בגמ' רצה כונסה רצה אינה כונסה ומקשה שם הא אגידא בעי דלמא זה רק לפטור אבל לא בגדר מצוה וע"כ צ"ל דס"ל להגמ' דזה הוה מצות היבום גופא. והנה לשמואל דס"ל בדף נ"ו ע"א דביאת שוגג לא הוה רק לדברים האמורים בפרשה אם בזה קיים מצות היבום או דמצות היבום שתהיה כאשתו גמורה ובאמת י"ל דלמסקנא אף אם נימא דעשה דוחה ל"ת שיש בו כרת מ"מ חייבי כריתות לאו בת יבום הוא משום דלאחר שבעלה ע"כ נפקע הקדושין וא"כ א"א שתהיה אשתו ולא הוה יבום וזהו מה דר"ל ביבמות דף כ' מסתברא כו', ועיין מש"כ התוס' קדושין ד' ס"ח ע"א ד"ה הכל מודים וביבמות ד' ע"ט ע"ב כגון שנפלה ואח"כ נפצע. ובזה א"ש מ"ש התוס' יבמות דף ט' ע"א ד"ה והרי ע"ש, מש"ה מחייבי לאוין לר"ע. וזהו כוונת הירושלמי ביבמות פ' א' ע"ש, ועיין מש"כ רש"י יבמות ד' קי"א ע"ב ד"ה יגדלו זה עם זה, ונדה ד' מ"ה משמע שם מדברי רש"י דרק משום דאין קטן יכול לגרש אבל קונה קנין גמור מה"ת וכשיטת רמב"ן ז"ל וע' תוס' גיטין ד' מ' ע"ב ס"ל ג"כ כן דלא כתוס' יבמות ד' ס"ח ע"א דלא ס"ל כן ע"ש וא"כ מוכח דאף דלא הוה ע"י זה אשתו גמורה כמבואר קדושין ד' י"ט מ"מ קיים שפיר מצות יבום ובאמת לשיטת התוס' קשה למה לן קרא למעט גבי יבום דקטן לא הוה יבום גמור תיפוק ליה מטעם דכל שאינו עולה לחליצה ולא שייך כאן מה שתירץ התוס' יבמות דף מ"ד ד"ה כל דהא גבי חליצה ממעטינן קטן וקטנה מטעם גזירת הכתוב ולא מטעם לאו בר דעת עיין לקמן ד' ק"ד ע"ב בתוס' ד"ה והא וד' ק"ה ע"ב וצ"ל כיון דזה לא הוה דבר דמיוחד גבי יבום לא שייך זה הך כל שאינו עולה, וכעין מש"כ התוס' ריש פ"ק גבי נדה ע"ש. והנה באמת נ"ל דלמ"ד דשוגג לא קנה לכל מ"מ אחר ביאת שוגג שוב יכול לקדשה בכסף לשאר דברים דבאמת הטעם דמאמר לא קנה מה"ת גבי יבמה ר"ל דמפני מה גרע מן קידש אחר יבמה למ"ד קדושין תופסין ביבמה, ובאמת מדברי הירושלמי פ' ה' דיבמות מוכח דמאמר לכ"ע קונה רק לא לענין יבום רק בגדר קדושין ור"ל כך דהנה זה כבר כתבתי דיש ביבמה שני דברים אחד מה שיש בה מן הראשון שמת וב' של היבם. והנה ביאת שוגג וכן ביאת קטן לכמה

שיטות הם גומרים של הראשון אבל מכח השני לא קנה עדיין, ומאמר הוא לדידן רק ענין של שני אך מדרבנן מועיל לשל ראשון וב"ש ס"ל דגם לשל ראשון מה"ת וזהו דמבעי ליה דכ"ט ע"ב גבי מאמר לב"ש נשואין עושה או אירוסין וע"ש ד' ל"א ע"ב ושם ד' י"ט וכ"מ בזה, אך רש"י ז"ל ביבמות ד' נ"ב ע"א הרגיש בזה בד"ה נתן וכתב שם דדידיה גרע משל אחר דאין קדושין תופסין באשת אח ע"ש, אך אם בא עליהם ביאה גרועה דשוב פקע ממנה אשת אח ושוב אם קדשה בכסף הוה אשתו גמורה, ועי' בהך דיבמות ד' ל"ט גבי כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר וכן שם דף מ' הכונס את יבמתו ואמר שם מ"ט כו', והרי קם ר"ל אף בביאה גרועה דזה הוא לשון כניסה וכן מוכח בירושלמי פ' ו' הל' א' כנסה כו', וע"ש ד' נ"ח ע"א וזהו מה דאמר שם בגמ' ד' נ"ב ע"א בעל ועשה כו', ומקשה שם פשיטא ור"ל לאחר ביאת שוגג ואכלי שוב בתרומה לכ"ע, וע"ש בתוס' ד' פ"ט ע"ב ד"ה משתגדיל דשוב אין חשש וא"ש:

הלכה ו

מי שיש לו אח כו' מי שיצא ראשו ורובו כו'. עיין בהך דבכורות ד' מ"ו ע"ב בהך דפודחת פוטרת ע"ש בתוס' ד"ה לאתויי, ועיין בסנהדרין דף ע"ב ע"ב גבי יצא ראשו ובאהלות ספ"ט דגרס רובו ועי' בתוספתא דיבמות פ"ט דגרס שם ראשו, ועי' בירושלמי פ"ד דיבמות דנקט שם ראשו ורובו ע"ש בהל' א', ובירושלמי ספ"ד דקדושין הי"א ע"ש. אך י"ל דזה יהיה תליא בהך מחלוקת דבכורות גבי נחלה דיבום בנחלה תלה רחמנא, ועי' בירושלמי נדה פ"ג ה"ב בהך דר"י ור"ל ע"ש, ועי' במש"כ רבינו ז"ל בהל' בכורות פ"ד הי"ד ומש"כ שם, ובהל' נחלות פ"ב ה"ב. אך י"ל לפי דברי הירושלמי ביבמות פט"ז ה"א כי ישבו בודאי ולא בספק ע"ש י"ל הגם דקיי"ל דמשעת יציאת ראשו הרי הוא כילוד מ"מ לפי המבואר בחולין דף ל"ח ע"ב גבי הך דאמר שם תחת אמו פרט ליתום ומסיק שם דבעי חיותא בסוף לידה וע"כ מוכרח דאף אם יצא ראשו מ"מ אם אז מתה האם או נשחטה לא מקרי ששניהם בעולם אחד ע"ש ברש"י ד"ה תחת דאל"כ למה לן קרא למעט גבי נשחטה הא הוה כמו בישרא בדיקולא ועיין בהך דבכורות ד' נ"ז ע"א וכ"מ, וגם דאם נימא דמיירי דרק אבר אחד הוציא תחלה ואח"כ נשחטה והא קיי"ל כמ"ד בחולין ד' ס"ח דאבר עצמו אסור וא"כ הוה בעל מום וגם אסור משום משקה ישראל ועיין בהך דזבחים ד' כ"ו גבי חתך ע"ש, ועי' בתמורה ד' י"א ע"ב ועי' תוס' זבחים ד' קי"ד ע"א ד"ה וקסבר דקלוט לר"ש לא חל עליה הקדש ור"ל אף דר"ש ס"ל דקלוט במעי אמו שרי מ"מ אף דולדי קדשים במעי אמן הם קדושים מ"מ כיון דלכשיצאו חל עליו שם איסור בהמה טמאה א"א למיחל עליו קדושת הגוף וזהו מה דר"ל בתמורה ד' י"ז ע"א כבהמה טמאה

ור"ל כה"ג וכן הוא הדין גבי ולד חטאת בהך דתמורה ד' י"א ע"א וד' כ"ה ע"ב דאם נימא דלכשיולד יהיה עליו שם ולד חטאת דלמיתה אזלא אף אם נימא דולדי קדשים במעי אמן הם קדושים מ"מ אין עליו קדושת הגוף כיון דסופו לאיבוד. ובזה א"ש ג"כ דברי רבינו ז"ל בהל' פסולי המוקדשים פ"ד הי"ח דאם הפריש זכר לחטאת לא קדיש כלל ע"ש בהשגות דזה רק לר"ש ולא לדידן דס"ל מיגו דנחית קדושת דמים כו' כמבואר בגמ' שם ועיין מש"כ רבינו בסוף פ"א מהל' תמורה, אך באמת כך דרבינו ס"ל דכיון דאם נימא דחל שוב הוה עליו דין שימות א"א לחול עליו קדושת הגוף וכעין דאמרינן בהך דמעילה ד' י' ע"א אין מפרישין תחלה לאיבוד ועיין בהך דמנחות ד' ע"ד ע"א ע"ש ובמה דבעי בירושלמי פ"א דמאי ה"ב מהו להפריש כל שהוא לאבד ר"ל דא"כ לא מקרי כלל הפרשה ובאמת יש בזה פלוגתא דתנאי בירושלמי פ"ז דמאי הך דר"א בן ערך ורבנן גבי מעשר טבל שנתערב בחולין אם יכול לקרות שם לתרומת מעשר שבו ויתבטל תיכף, ועי' בירושלמי פ"ג דחלה ה"א דהוה פלוגתא שם אם הלכה כר"א בן ערך או לא ע"ש ועי' בירושלמי פ"א דערלה ה"א דאמר שם דתנאי ב"ד הוא שתהא חלתו בצפון ותעלה בק"א, ועי' בירוש' פסחים פ"ט ה"ה דפליגי שם ר' ירמיה ור' יוסי בהך דינא דרבינו והראב"ד ז"ל, ועי' בירושלמי דיומא פ"ו סה"א דס"ל כה"ג ומה דמקשה שם מהך דתמורה דאיך מימר לכתחלה למיתה י"ל דתמורה לא הוא שהקדישו רק התורה הקדישו כיון דקיי"ל דאף תמורת טעות הוה תמורה, ועי' תוס' חולין ד' פ"א ע"א ובהך דנזיר דף ל"ב ובאמת זה ג"כ תליא בהך מחלוקת דתמורה ד' י"ז ע"א גבי המקדיש את הטרפה אם עושה קדושה למיתה ע"ש והך דשם דף כ' ע"א אתיא כשמואל דאמר שפיר חל קדושה למות, אך אנן לא ס"ל כן וא"ש, וא"כ י"ל דאם יצא אבר חוץ ואח"כ שחט את אמו לכ"ע אף במעשר בהמה בלא טעם דיתום א"א שיחול עליו קדושה אך אפשר לומר דאתיא כר"מ ע"ש בחולין ד' ע"ד ע"ב. אך באמת כמו שכתבתי דבעינן שיהא גמר הלידה תחת אמו. אך י"ל דלזה די גם אם אמו מפרכסת עדיין שם חי עליה לענין זה. ובזה מבואר הגמ' דחולין ד' ל"ח הנ"ל וס"ל לרבינו דגם לענין יבום כן רק דדי בראשו ורובו דזה ג"כ מקרי כמו כולו עיין בנדה ד' כ"ט ע"ש בזה:

הלכה ז

[השמטה **שאין אחוה כו'**. עי' יבמות דף נ"ה ע"א דיליף זה מקרא אחרינא ע"ש. אך יהיה נ"מ במש"כ אם היכא דפקע יבום יש עליה איסור אשת אח או זה ב' דינים ועי' בירושלמי פ"א דיבמות ה"ה במה דבעי ר"י בצרות חייבי כריתות אי החיוב עליהם משום ב' דברים דזהו דין דצרת חייבי כריתות במקום מצוה חייבים עליה, עי' כאן דף ח' ע"א ברש"י

ותוס' או רק פטור וממילא חייב עליה משום אשת אחיו וזהו כונת הגמ' כאן דף ג' ע"א אוסרת מבעי ליה: ע"כ השמטה]

הלכה יב

וכולן אסורות מדברי סופרים כו'. עיין בה"ה מה שהקשה מהך דיבמות ד' נ"א ע"ב. והנה באמת ע"ש בירושלמי ביבמות בכ"מ דהוה פלוגתא אם חליצה הוא קנין או פטור. ובאמת לפי מה דס"ל לר"ע ביבמות ד' מ"ד ע"א דקרובת חלוצתו לר"ע אין קדושין תופסין משום דקריא ביתו ולכך לדידיה א"א לומר דנסתלקו מכאן כיון דהוה קנינו ולכך מבואר בגמ' ד' נ"א ע"ב דהוו חייבי לאוין, ובזה א"ש מ"ש התוס' מכות ד' י"ג ע"א בד"ה גרושה וחלוצה על רש"י דהא מבואר בקדושין ד' ע"ח וביבמות ד' כ"ד דחלוצה לכהן הוה רק מדרבנן ע"ש. אך זה ג"כ תליא בזה דלר"ע הוה גדר פעולה בחלוצה לפטורי בעלמא ואסורה לכהונה מה"ת והך מתניתין דמכות מוקמינן לה שם בגמ' כר"ע ור"ע לשיטתיה, ועי' בירושלמי פ"ה דיבמות ה"ד דמבואר שם דהבא על חלוצתו לא פסלה מלאכול בתרומה, ואף דהירושלמי ס"ל שם פ"ד הי"ג דגבי פסול תרומה לא בעי זר אצלה מעיקרא וע"כ הטעם מחמת שיטת רבינו דהוה רק מד"ס, ועי' בירושלמי פ"א דיבמות דלר"ע הנושא חלוצתו הולד ממזר אך לפי מש"כ א"ש דר"ע לשיטתיה ביבמות ד' מ"ד, ועי' בבלי ד' י' ע"ב דמבואר ג"כ כן. ובאמת י"ל דזה ג"כ תליא אם יש זיקה מה"ת או לא ר"ל אם הוה עליה שם אישות דא"א וממילא החליצה הוה כמו גדר גט ועדיין יש עליה שם הראשון או רק זה הוה דין ועיין כאן ד' כ"ט ע"ב ועי' ג"כ במה דפליגי ביבמות ד' צ"ב אם קדושין תופסין ביבמה ועי' בקדושין ד' ס"ח ע"א וביבמות ד' צ"ה ע"א דר"ל ס"ל ג"כ כן ועי' תוס' סוטה ד' י"ח ע"ב וגם זה תליא אם נימא דכל דלא חזי ליבום שוב נשאר עליה שם אשת אח או זה הוה איסור אחר, ועי' בירושלמי פ"א דיבמות ה"ה דהוה בעיא שם לר"י אם האיסור צרת ערוה הוא משום דנשתייר עליה שם אשת אח כמו דס"ל לרש"י בכ"מ עי' ד' ג' ע"א במה דמקשה אוסרות פוטרות מבעי ליה, ושם ד' ח' ע"ש בתוס' ד"ה כל היכא ובאמת זה תליא בלימוד הדרשות אם כרבי או כרבנן ועי' בתוס' שם ד' ל"ב ע"א ד"ה לא פקע ונ"מ שם היכי צריך להתרות בו אי משום אשת אח או משום אחות אשה ועי' בירושלמי נזיר פ"ב ה"ט גבי היה עומד בימי נזירותו והתרה עליו משום נזירות בנו, ועי' בהך דשבועות ד' כ"ח ע"א גבי הך דאמר רב אשי מי גרם ועי' תוס' חולין ד' צ' ע"א ובמש"כ בזה בדברי רבינו בהל ממרים בפ"ד ה"ב גבי אם ייבם סוטה אם חייב כרת ועי' לקמן פ"ו ה"י וי"א גבי חייבי עשה ול"ת ועי' תוס' יבמות ד' מ"ד ע"א ד"ה אלמה מוכח דס"ל דחייבי ל"ת ועשה הא דאינו עולה ליבום הוה גדר דין כך ולא משום דאריא הוא

דרביע עלה עי' ביבמות ד' כ'. ובזה א"ש ג"כ הא דקיי"ל דמעוברת לא פטרה עד שתלד דאין הולד פוטר עד שיצא לאויר העולם ואמאי תיפוק ליה דהא אם בא על המעוברת חייב עליה כרת כמבואר במשנה דחייבין עליה קרבן וא"כ הויא ערוה וערוה פוטרת צרתה, אך בזה א"ש דהפטור לא מצד עצמה ואינה פוטרת. ובזה תליא ג"כ שיטת רבינו אם הוה עליה דין אשת אח או דבר חדש:

הלכה טו

הכונס כו'. עי' בירושלמי פ"ו סה"א מבואר דס"ל דאף בביאת שוגג הדין כן ועי' תוס' סוטה ד' כ"ד ע"ב ד"ה דהא אמר רב ע"ש:

הלכה כ

החולץ כו' ואם הפילה כו'. והנה אם הפילה ולד כמו גוף אטום וכדומה לכאורה הוה חליצה טובה ועיין בתוספתא ספ"ט דיבמות מת העובר בתוך כו' דכאן לא שייך מש"כ התוס' כאן ד"ה תגלי מלתא ועי' מש"כ התוס' ד' מ"ד ע"א ע"ש, אך י"ל דכיון דקיי"ל דחליצה בעי כונה ע"ש ד' ק"ב ע"ב וכיון דהכא בשעה שנתן לה החליצה היתה מעוברת י"ל דלא הויא כונה ולכך לא פטרה, ועי' בהך דב"ב ד' קמ"ב ע"א וכ"מ בזה רפויי מרפיא ובאמת זה ר"ל הירושלמי כאן פ"ד ה"א עד שתדע במה היא ניתרת, ועי' שם בפ"ג ה"א חלץ לה ובא עליה כו', וכן הדין כאן:

פרק ב

הלכה א

וקטנה מן האירוסין כו'. והנה מן הנשואין הוה מאמר שלה מדרבנן לכאורה עי' בה"ה וא"כ לפי זה קשה למה לא מוקי הך דיבמות ד' י"ב ע"א גבי צרת ממאנת אסורה ע"ש דלמא מיירי שהשיאה אביה ואח"כ מת בעלה והיבם עשה בה מאמר וא"כ המיאון רק על המאמר ולא על הזיקה דזיקה שלה מה"ת ועי' בהך דיבמות ד' נ"ב ע"ב גבי כתב גט למאמרו ולא לזיקתו ע"ש וכאן אי אפשר למאן על הזיקה, וי"ל דאסורה לאחין, ועי' בירושלמי ביבמות פי"ג ה"א דבאמת מוקי המשנה כן ע"ש, דנקט תפתר, שהשיאה אביה ועי' בהך דיבמות ד' צ"ו ע"א אם יש מאמר ביבם קטן, ועי' ביבמות ד' קי"א ע"ב גבי יבם קטן שבא על יבמה קטנה ואם נימא כשיטת התוס' דביאת קטן לא הוי רק כמו מאמר ועי' בתוס' יבמות ד' נ"א ע"ב אם ביאת קטן מהני בעל כרחה ע"ש בד"ה אי, וע"ש בירושלמי פ"ה ה"ה ע"ש וא"כ איך מהני בקטנה ודוחק לומר בקטנה מן האירוסין ומדעת אביה דא"כ לכמה שיטות דס"ל דגבי איילונית בנשואה צריכה גט ובארוסה לא מחמת קושית

התוס' בריש יבמות ובכ"מ דמאי פריך בגמ' ניחוש דלמא איילונית הא ממ"נ שרי וא"כ קשה הא כאן ג"כ מקשה כן בגמ' וע"כ דמיירי מן הנשואין ומוכח דיש בהם מאמר, אך י"ל דמיירי בקיבל עליו:

הלכה ה

יבמה שנתיבמה כו'. ואף דנתיחדה עמו ע"ש בתוס' ואף דזה גופא הוה גדר ביאה לענין לפסול כמש"כ רבינו ז"ל בהל' אס"ב פי"ט ה"ג וכבר כתבתי בזה דזה רק היכא שהדין פועל שזה גמר משא"כ ביבמה ועי' בתוספתא כתובות פ"ד יפה כח כו', ועי' לקמן פ' י"ז הל' ד' מהל' אס"ב וכאן בהי"א ע"ש דגבי חייבי לאוין אף אם נשא כל זמן שלא בעל אינו לוקה אף דלפסול ס"ל דפסול, ועי' מש"כ התוס' יבמות ד' צ"ז ע"א ד"ה עריות גבי שארות ושם ד' ג' ע"א ושם ר"ל התוס' לענין מיתה דתליא בשארו כמו לאחר מיתה ואז פקע שארות כמבואר בב"ב ד' קי"ד ותוס' יבמות ד' נ"ה ע"ב אז פטור ממיתה אבל יש בה כרת לשיטת התוס' ביבמות ד' צ"ד ע"ב, ועי' בהך דסנהדרין ד' כ"ח ע"ב דשארו הוא רק בנשואין ע"ש, ועי' רש"י שם ד' נ"ג ע"א ד"ה בין ותוס' יבמות ד' נ"ז ע"ב ד"ה רב ע"ש, הרי חזינן דלשיטת רבינו ללקות לא לקי בנשואין לבד אף דלפסול פסול, והטעם דמה דאמרינן שכל נשואה בחזקת בעולה רק לגבה דזה הוה דין ונפסלת אבל לענין מלקות דנ"מ לדידיה ועליו לא שייך זה דבו אין נ"מ בין נשוי או לא אז ע"כ צריך ביאה ועי' בהך דמכות ד' ז' ע"א גבי במנאפים ע"ש, ועי' במש"כ רש"י קדושין ד' ג' ע"א ד"ה למעוטי חופה שכתב שאם מסרה אביה ולמה כתב כן וע"כ משום דס"ל דחופה היינו יחוד וא"כ להוי בגדר ביאה ועי' מש"כ רש"י יבמות ד' נ"ז ע"ב ד"ה יש ע"ש וע"כ מיירי בפחות מבת ג' דמחמת גדר ביאה לאו כלום הוא כמבואר ביבמות שם ועי' מש"כ רש"י סנהדרין ד' ס"ט ע"א ד"ה נשאת ע"ש אבל מחמת גדר קנין חופה שפיר קנה דלא כשיטת התוס' שם ביבמות וא"כ ע"כ מיירי שאביה מסרה ובאמת נ"ל דגם גבי חלל שנשא כשרה דפסלה זה רק אם בא עליה אבל בלא ביאה אין בה פסול לכ"ע בנשואין לבד כיון דשם אין איסור בנשואין רק הביאה עושה הפעולה כל זמן שלא בעל ולא כלום עבד, וכן הדין גבי יבמה אף דלמ"ד זיקה ככנוסה מ"מ בשהיה אחד מהם חלל לא נפסלה היבמה אם היא בת כהן עי' יבמות ד' נ"ח ע"ב, ע"ש בירושלמי פ"ח והטעם משום מש"כ, ועי' בהך דיבמות ד' כ"ח ע"ב סד"א משום מצוה עבוד רבנן ע"ש ברש"י. אך באמת הכי פירושו דסד"א דלכך עבדי זיקה ככנוסה רק משום מצות יבום אבל היכא דליכא מצות יבום על ידי זה שם לא אמרינן כן:

לאחר ל' כו' מבקשין כו'. ולענין הירושה עיין בירושלמי כאן וכ"כ בזה לעיל אם זה דבר ממילא כמו כל הירושות או רק פעולה:

הלכה ו

מי שמת כו' או לחלוץ כו'. וס"ל כמ"ד דגם בחליצה גדול עדיפא וכן מוכח מהך דביצה ד' ל"ז ע"א ע"ש:

הלכה ז

ואין כופין את היבם לייבם כו'. עיין בהך דכתובות ד' ס"ד ע"ש ולפי מש"כ דאף דקיי"ל כרבנן דמותר גם לא לשם מצוה מ"מ שוב ליכא הך דמצות יבום קודם, וא"כ אם אינו רוצה לייבם אמרינן דלא יעשה לשם מצוה ולכך אין כופין, ועי' בהך דיבמות ד' קי"ב ע"א ובדברי הרמב"ן שם:

הלכה י

וכופין את יבמה לחלוץ כו'. עיין בה"ה, אך י"ל דר"ל דרך הטעה כהך דיבמות ד' ק"ו ע"א ואח"כ כופין אותו ליתן חליצה כשרה, וע"ש בירושלמי ובירושלמי פ"א דיבמות סה"ב ופ"א דגיטין סה"א גבי אם נתן לה גט פסול:

הלכה יב

מאחר שנסתלק הגדול כו'. עיין בהשגות, ועיין מש"כ בזה בהל' רוצח פ"א גבי גואל הדם, ועיין בהך דב"ק ד' ק"ח ע"ב גבי לבניו או לאחיו ומה דפליגי שם רש"י ותוס', ועיין בהך דקדושין ד' כ"א ע"א וע"ש ברש"י ד"ה חובה וכ"כ בזה:

הלכה טו

ותצא בלא כתובה כו'. עיין בהשגות, ועיין בה"ה, אך הר"א ז"ל ר"ל דהך ותצא שלא בכתובה קאי אכאן ולא אמרדה ור"ל דאף אם בקשו אותו ונתן לה חליצה מ"מ תצא בלא כתובה כיון דהיא גרמה, וזהו הלשון מש"כ רבינו ואם לא רצה הרי היא מורדת:

הלכה יז

אם רצה היבם לייבם כו'. ומזונות מחיים אף דרבינו ז"ל ס"ל בהל' אישות דזה הוה ג"כ תנאי כתובה כמבואר בהל' אישות פי"ב וכ"כ בזה מ"מ כאן יש לה מזונות מיבם וזה ר"ל הך דיבמות ד' נ"ב ע"א מש"כ שם ואנא אוזין ואפרנס ע"ש ועי' בתוס' כתובות ד' נ"ג ע"ב בד"ה בת יבמה ועי' בכתובות שם ד' נ"ח ע"א ברש"י ד"ה וכי ע"ש ונ"מ לביאת שוגג דמחייב במזונות וכ"כ בזה:

הלכה כא

גירשה הכהן או מת כו'. עיין גיטין ד' פ"א ובסוף נדרים, ועיין בירושלמי יבמות פ"ב ה"י ועיין בהך דיבמות ד' קי"ט ע"ב בהך דר"א ורבנן וכ"כ בזה:

פרק ג

הלכה ד

מי שזנה כו' כשם שזנתה כו'. ע' בהך דמכות דכ"ג ע"ב וע' בנזיר דמ"ט ע"א וביבמות דנ"ד ע"ב וכן מוכח בתוספ' דנדה ספ"ד דגבי זנות ליכא חזקה רק בבעל אצל אשתו ועיין בהך דסנהדרין ד' פ"ב וחולין ד' י"ג והנה עיין בהך דיבמות ד' ק' ע"ב דמבואר שם דאף גבי זנות עולה במשמרו של זה ואמאי הא לא אתחזק וזה א"א לומר דמיירי במיוחדת דהא שם הספק הוא משנים ובשנים לא שייך מיוחדת וכמש"כ בזה בהל' יו"ט פ"ה הי"א גבי מסרו לשני רועים אך צ"ל כך דס"ל לרבינו דכמו דאמרינן בירושלמי ריש פט"ז דיבמות דגבי אחים ודאי ולא ספק ר"ל שהוחזק ודאי והנ"י ס"ל גבי בן כן. עוד י"ל דרבינו מיירי שלא החזיק את הבן רק העובר ומת קודם שילדה וגבי עובר קיי"ל דאינו פוטר לכן לא מקרי הוחזק וזהו מש"כ רבינו והרי אין לו חזקה משא"כ בהך דהלכות תרומות פ"ח הי"ד שם מיירי שנתחזק הולד. עוד י"ל דלא מהני הוחזק רק היכא דנ"מ גם לה לאמו ועיין בירושלמי קדושין פ"ד ה"ב דאמר שם אביו ואמו כשני עדים הם ושם בהל' י' אמר איש ואשתו עשו אותם כשני עדים זה רק היכא דנ"מ ג"כ לאם כמו גבי תרומה אבל לענין יבום דלאם אין שום נ"מ דהיא זנתה אז אין מאמינים לו ולא מקרי מוחזק ועיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' ממרים פ"ה ה"ט ומשמע שם דאף אם אביו מודה על זה ג"כ אינו נסקל על פיו והטעם משום דשם אין נ"מ רק להבן ולא להאב ולאם ולא דמי להך דקדושין ד' פ' דשם נ"מ לשניהם להבן ולהאם ועיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' אס"ב פ"כ הי"ג דלגבי אחר לא הוה המוחזק דבר ברור ולכך הנבעלת לא הוה רק ספק חללה:

הלכה יא

אעפ"י שהאשה נאמנת כו' אין כו'. עי' בתוספתא כאן דה"ה דאינה נאמנת לומר שיבמה יבמה ואח"כ מת יבמה, ואף דכעת מעידה על בעלה דהא לפי דבריה הוא בעלה מ"מ כיון דליפטר מיבם אין מאמינים אותה ועיין בגיטין דף ס"ג ע"ב דמשמע שם דיבום ג"כ מקרי דבר שבערוה ע"ש, ועיין ביבמות ד' ק"ה ע"ב דצריך ב' עדים שחלצו לה. אך באמת כך דבהך דב"ב ד' קל"ד גבי יש לי בנים או זה בני דנאמן דהתם עדיין לא הוחזקה ליבמה דהא הוא חי ועיין בתוס' יבמות ד' ל' ע"ב וזהו שאמר שם בגמ' הואיל ובידו לגרשה

ר"ל דאין עליה שם מוחזקת ליבם כל זמן שהוא חי שהרי ביד הבעל לגרשה וכן הך משכ"כ רבינו לעיל בהל' ה' דעד אחד נאמן לומר שניתן לבעלה בן משום דלפי דבריו לא הוחזקה ביבום מעולם וגבי מת יבמה דנאמן משום דמלתא דעבידא לגלויי משא"כ בחליצה דאז היא מוחזקת ליבם שוב אינם נאמנים אפילו שניהם מודים ואף עד אחד אומר כן רק דבעי ב' עדים, ועיין משכ"כ התוס' ב"מ ד' כ' ע"ב ד"ה שטרי חליצה ומיאונין וב"ב ד' קל"ה:

הלכה יג

האשה שהלכה כו'. ואם אנו יודעים שמתו שניהם רק שאין אנו יודעים מי קודם עיין תוס' ד' צ"ד ע"א ד"ה כי מוכח דאינה נאמנת ושם ד' קי"ט ע"א ד"ה אמאי לא משמע כן ע"ש:

וחוששין לדבריה וחולצת כו'. והנה כאן לא ביאר אם מבקשין ממנו לחלוץ לה או כופין כמו בהך דדף קי"א ע"ב, ועיין קדושין ד' ס"ה ע"א אך שם הוא מכחישה בודאי אך באמת זה תליא אם נימא דהטעם הוא משום נאמנות י"ל דכופין אותו לחלוץ, אבל אם נימא מחמת שויא אנפשה חד"א אז מבקשין. ובזה א"ש מ"ש התוס' ד"ה אמר ליה דזהו הבעיא דגמ' שם גבי המזכה גט לאשתו במקום יבם ר"ל כך אם היבום הוא רק זכות שזכתה לו תורה או קנין ועיין בהל' מכירה פ' ל' ה"א גבי לוקח דאם נתרצה אין המוכר יכול לחזור בו, ולהיפך אם נמכר שלא מדעת המוכר אם מהני למפרע כשנתרצה עיין בהך דקדושין ד' מ"ו ע"א גבי בין היא בין אביה, ושם ד' מ"ה ע"ב ומשכ"כ ה"ה ז"ל בפ"ד מהל' זכיה ה"ב בשם הרמב"ן ע"ש ועיין ברש"י גיטין ד' י' ע"א דלכך קדושין לא הוה זכות משום דאין לה מזונות ועיין בירושלמי מעשרות פ"ג ה"ג מה דבעי שם דמים מה שיטבלו כמקח ואמר שם דהגע עצמך כו', ר"ל אם הבעלים יבואו כשהיא נתונה בפיו ואז ע"כ צריכים להסכים על המקח ונעשה כאוכל טבל למפרע משמע דהוה מקח למפרע, ועיין בירושלמי פ"א דתרומות ה"א דבעי שם גבי הך דכלך אצל יפות דרק מכאן ולהבא ע"ש ועיין בעירובין ד' ע"א ע"א ובדברי רבינו בהל' תרומות ועיין במשכ"כ רבינו ז"ל בהל' מעשרות פ"ג ה"ז במשכ"כ רבינו וכן הקובע פירותיו כו' מן הששה דברים כו' וחדא מינייהו היינו מקח וא"כ מוכח דזה ג"כ יכול להקנות שלא מדעת וכ"כ בזה ופשט מהמשנה דהוה רק גדר זכות מדנקט וחולצת ולא נקט מבקשין וע"ש ד' צ"ג ע"ב גבי עד אחד ביבמה ור"ל ג"כ כן ונ"מ אם מקרי דבר שבערוה וכמו שכתבתי. וגם י"ל דלשיטת רבינו בהך דנדרים ד' צ' ע"ב אם נימא דהוה גדר קנין שוב אינה נאמנת לומר ולשויא אנפשה חד"א, ועיין בגיטין ד' פ' ע"ב ובירושלמי שם גבי ארוסה וכ"כ בזה:

פרק ד

הלכה ו

והיא יושבת כו'. עיין סנהדרין דף מ"ט ע"א ברש"י ע"ש:

הלכה ז

ובשעת רקיקה כו'. כן מוכח מהך דשם ד' ק"ו ע"ב הוא גוץ והיא ארוכה כו' ואמאי תשב והוא יעמוד וע"כ כמש"כ רבינו, ועיין תוס' סוטה ד' כ"ז ע"א ד"ה רב אשי ע"ש:

הלכה י

ואין הסדר מעכב כו'. והנה מוכח מכאן דהפסול הוא במה שהאחיר החליצה דאל"כ הא בלא זה אנן קיי"ל דאין הקריאה והרקיקה מעכבין וכ"כ בזה, ועיין בהך דגיטין דף ע"ה ע"ב גבי הך דשמואל כה"ג ועיין בירושלמי פסחים פ"ה ה"ג אם תימר פסול כמי שלא קדמו אך זה רק שייך בהך דגיטין כיון דלא מהני אבל כאן כיון דאינו מעכב א"כ מה מועיל מה שתריק אח"כ וכבר עבדה לרקיקה ועיין בהך דבכורות ד' ג' ע"ב ברש"י ד"ה הכא ע"ש ובהך דב"מ ד' כ"ו ע"ב מתנה בעלמא כו', ועיין רש"י סנהדרין ד' ס"ד ע"א ד"ה אשקלה ע"ש בזה:

הלכה יג

בד"א כו' אבל כו' ואינם כו'. עיין בה"ה מה שהקשה בזה. אך באמת רבינו ז"ל ס"ל דבגמ' מיירי בחרש וחרשת מעיקרא דשם ליכא למימר הטעם משום בר דעת רק משום קריאה משא"כ רבינו ז"ל ר"ל שאח"כ נתחרשו ואף דביבמות ד' ק"י ע"א אמר שם רבה דגם בפקחת ואח"כ נתחרשה הטעם משום דלאו בני קריאה נינהו, באמת זה תליא בהך פלוגתא דרשב"ג ורבנן בגיטין ד' ע"א אם חרש הוא מיעוט מטעם גזירת הכתוב דדעתי אינו כלום או משום דלאו בר דעת וכן ס"ל לר"א ביבמות ד' קי"ג משא"כ לדידן, ועיין מנחות ד' צ"ג ע"א וכ"מ בזה:

הלכה טז

או שהתיר הוא כו'. עיין בירושלמי כאן דה"ה אם מתחלה חלצה ואח"כ התירה ג"כ פסול החליצה וכן משמע מלשון רש"י כאן בד"ה אע"ג, ועיין בהך דשבת ד' צ"ב ע"א גבי שנצין ע"ש:

וכן קטנה שחלצה. עיין בה"ה וכן מבואר להדיא בדברי רבינו בהלכות עבדים פ"ד הי"ג דחליצת קטנה פסולה ע"ש:

אבל חרש כו'. והנה זה כבר כתב לעיל בהל' י"ג אך באמת יש ב' מיני פסולים אחד דר"ל דפוסלתה לאחים ועיין בהך דכאן ד' ק"ה ע"א דקאמר שם אי לימא לעלמא כו' וע"ש בתוס' ד"ה לאחין ובאמת למה לא דייק הגמ' כך וכן יקשה מזה למ"ד בגיטין ד' כ"ד ע"ב דאינה פוסלה אך י"ל דיש נ"מ בין לכהונה בין לאחים ועיין בהך דכאן ד' ל"ה ע"ב ודף מ"ב ע"א וא"כ י"ל דאף דפסלה לאחים מ"מ לכהונה לא פסלה וגם י"ל להיפך, וכן נ"מ בין לעצמו בין לאחים אחרים ועיין ד' נ"ב ע"ב גבי כתב גט לזיקתו ע"ש ברש"י ותוס' ד"ה או ושם ד' ק"ח ע"ב גבי ומודה רב שהיא מותרת לאחין ע"ש ועיין מש"כ רבינו לקמן בהל' כ"ו ועיין מש"כ התוס' גיטין ד' פ"ב ע"ב דגבי ריח הגט אם מת מתייבמת ע"ש וזהו כונת הגמ' דיבמות ד' נ"ב ע"א גט דמהני בא"א מהני ביבמה ר"ל דמהני בא"א לענין לאוסרה אח"כ להתייבם אם מת מהני ביבמה ג"כ לאוסרה על יבם משא"כ ריח הגט:

הלכה יח

חלצה במנעל של בגד כו'. כן מבואר בגיטין דף כ"ה ע"א ע"ש:

או מנעל פרום כו'. עיין תוס' כאן מ"ש מהך דשבת דף קמ"א ע"ב, ועיין בירושלמי כאן מה דמחלק בין אם נקרע לארכה או לרחבה, ועיין בהך דחולין ד' מ"ה ע"א ע"ש ובר"ה ד' כ"ו ע"ב גבי שופר ע"ש:

הלכה יט

חלצה כו' ומחופה כו'. כן מבואר ד' ק"ג ע"ב וכאבוה דשמואל ועיין בירושלמי כאן דהוה מחלוקת דרב ור"י דר"י ס"ל שם דהא דפליגי רבנן עליה דר"ע בשבת דף ס"ו הוא רק למדרס ועיין בתוספתא עדיות פ"א ע"ש:

או שלו היה גדול כו'. הנה לשון רבינו כאן אינו מדוקדק וגם באמת לפי מה דאמרינן בזבחים ד' י"ט ע"א גבי נכנסה רוח בבגדו אם הוה מעל בשרו, וה"נ גדול שאינו דבוק ברגל לא. וא"כ י"ל דלכך צריך למדחסיה לכרעיה דרגל היינו עקב וא"ש. אך באמת בירושלמי מבואר דאם היו שני מנעלים והתחתון של פשתן וחלצה העליון כשרה דדוקא אם התחתון ג"כ של עור אז הוה מעל דמעל ע"ש וא"כ לא ס"ל זה ועיין בירושלמי עירובין פ"י הי"ב ע"ש ומש"כ בזה בהל' כלי המקדש:

הלכה כ

סנדל המוסגר כו'. הנה בגמ' הוה פלוגתא בזה אם מוחלט הוה חליצה כשרה ואף דבאמת מוסגר ג"כ אסור בהנאה י"ל משום דהא אפשר שיטהר ועיין תוס' ערכין דף כ' ע"ב ד"ה אעפ"י אך באמת כך דלא אמרינן כתותי מכתת שיעוריה רק דבר שגם אפרו אסור כמו ע"ז של ישראל וכן עיר הנדחת כמבואר בהך דחולין דף פ"ט ע"א וכן גבי בגד

המנוגע אם החליטו ועיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' טומאת צרעת פי"ג הי"א והי"ב דגבי בגד מוסגר אם קצצו ועשאו מוכין טהור וגבי מוחלט אסור ועיין בירושלמי פ"ג דערלה ה"ב וה"ג וכן מבואר בתוספתא שם דאפר מבגדים המנוגעים אסור ולכך ג"כ ס"ל לרבינו שם דמוחלט אינו בטל אפילו באלף דהביטול לא עדיף מאם שנשרף וכל היכא דהבא ממנו אסור א"א להתבטל ועיין בהך דפסחים ד' כ"ז ע"ב גבי הקדש ועיין בירושלמי פ"ה דע"ז ותוס' זבחים ד' ע"ב ע"א דלכך לא בטל משום לא ידבק ובאמת כל הני דחשיב בע"ז ד' ע"ד לא חשיב רק נקברין דאפרן אסור וכן שער נזיר מיירי בטמא ע"ש ברש"י ובירושלמי הטעם דלא כמו דאמרינן בגמ' דילן קדושין ד' נ"ז אך יש לחלק בין נזיר טהור במקדש בין נזיר טהור בגבולין עיין בנזיר ד' מ"ה ע"ב ועיין בסוף תמורה ובירושלמי פ"ג דערלה ורבינו ז"ל בסוף הל' פסולי המוקדשים ר"ל גבי נזיר טמא, והך דידלק משום שק ולכך לא בטל משום דאפרו אסור, וגבי פטר חמור י"ל בין במחיים בין לאחר מיתה, ועיין מש"כ רבינו ז"ל בפה"מ פ"א דבכורות דאף לר"י דס"ל דפטר חמור אסור מחיים לא אסור רק הנאת דמיו אך מגמ' דילן בכורות ד' י' ע"ב מבואר להיפך אך זה נ"ל דמחיים לאחר פדיון דהוה הפקעה לא גדר פדיון אז פקע האיסור אף משערו אבל לאחר מיתה דשוב אין לו תקנה כמבואר בתוספתא דבכורות ובירושלמי דקדושין פ"ב אז הוה בקבורה ולא בטל, ועיין בתוס' עירובין ד' פ' ע"א מה שפירשו בשם ר' אברהם ר"ל דהיכא דבעי השיעור עצמיי כמו גבי אתרוג ושאר דברים אז שייך לומר כתותי משא"כ בדבר דגם אם ע"י חיבורי אדם הוה חיבור לא שייך לומר כתותי ועיין בהך דנזיר ד' נ' ע"ב ותוס' סוטה ד' כ"ה ע"ב. ובזה א"ש מ"ש שם מכלאי הכרם דגבי טומאת אוכלים שאני דאף חיבורי אדם חיבור, ועיין בהך דעדיות פ"ג בהך מחלוקת דר' דוסא ורבנן ובטהרות פ"ח מ"ח ע"ש, ועיין חולין ד' קי"ח ע"ב וכ"מ בזה, ועיין בפרה פי"א ובדברי רבינו שם פי"א ה"ו אך שם בעי שיעור טפח אך באמת נ"ל דכל היכא דאם אין הדבר כמו שהוא לא נאסר כמו בערלה וכלאי הכרם ושאר דברים דמה שהוא פרי ע"י זה הוא אסור א"א לומר בזה כתותי דאדרבא ע"י האיסור הוא חשוב כעין דאמרי' בהך דבכורות ד' י' איסורו חישובו ועיין בהך דפסחים ד' מ"ו ע"א ושבת ד' צ"א וכן מבואר בב"ב ד' צ"ז ע"א גבי הכשר דכל שהוא אסור הוא משקה ומכשיר ע"ש וכ"מ בזה, רק גבי ע"ז ועיר הנדחת ומנוגע דשם אף עצים ואבנים אסור וכ"ש אסור ולכך אמרינן כתותי ולמסקנא הדר ביה ממנוגע משום דבאמת גבי מנוגע בעי ג"כ דבר והא דעצים ואבנים מטמא הוא רק משום דבא מן הטמא ועיין בהך דחולין דף קכ"ט ע"א כשישמש מעשה עץ שימש ר"ל לא בעצם ועיין תוס' שבת ד' כ"ח ע"ב ע"ש בתוס' ישנים. ובאמת זה תליא בהך מחלוקת דנגעים פי"ג מ"ג כמה

שיעור לטמא באבניו ר"ל אם יש עליהם כמו גדר אבר וגבי נדה וזבה לכ"ע אין השם רק על עצם הדבר כמבואר בהך דשבת ד' פ"ג דנדה אינה לאברים ועיין תוס' כריתות ד' י"ג ע"א ע"ש ובאמת גבי בהמה טמאה ג"כ אם האבר שאסור ממנה הוא מחמת שבא מטמאה או שהאיסור על כל דבר ונ"מ לר"ש דס"ל דקלוט בן פרה אם יצא אסור ובמעי אמו שרי כמבואר בחולין ד' ס"ח ע"ב ע"ש ואם הוציא אבר אחד ואח"כ שחט את אמו דאבר עצמו אסור אם היה העובר קלוט אם יש על האבר איסור משום בהמה טמאה ג"כ כיון דכל העובר ליכא עליו שם בהמה טמאה וגם למ"ד בחולין ד' ק"ב דאין אבר מן החי בבהמה טמאה הכא מאי, ועיין מש"כ התוס' זבחים ד' ס"ט ע"ב בשם ר"ח דיש דבר דאף שנחתך מן החי מ"מ אין עליו שם אבר מן החי כגון גבי טרפה הרי חזינן דלא אזלינן בתר עיקר, ועיין תוספתא דחולין ספ"ז ותוספתא דשבת פי"ו דאבר מן החי של בן ח' יש עליו שם אבר מן החי ע"ש וצ"ל ג"כ דזה תליא אם אזלינן בתר עיקר הדבר גם י"ל דזה תליא בהך מחלוקת בחולין ד' ק"ב גבי אכלה כולה ע"ש. ובזה א"ש מש"כ רש"י שבת ד' מ"ח ע"ב גבי בית הפך ודפירש שם רש"י דכירה זו מטולטלת היא ע"ש ולמה לן זה הא מבואר שם ד' קכ"ה ע"א דתנור וכירים טמא אף מחובר אך באמת זה תליא אם מה דזה טמא אף במחובר הוא משום גזה"כ כשיטת הרמב"ם ז"ל במס' כלים פ"ה מי"א או משום דאין חיבורו חיבור גמור כמש"כ התוס' ב"ב ד' ס"ה ע"א ע"ש ועיין בזה בהל' שבת פכ"ה הי"ג ע"ש ורש"י ס"ל דזה גזה"כ ורק אתנור אבל הכלים המחוברים לו לא מטמא וג"כ כהך דחולין ד' קכ"ט הנ"ל ונ"מ לענין מקוה מן לבנים העשויים לצורך תנור אם יכולים לעשות מהם מקוה, אבל שאר דברים דהפרי הוא האיסור לא שייך כתותי, ועיין בהך דמנחות ד' ק"א ע"א דאמר שם גבי עצים דאינם נפדים משום דטהורים בעלמא כו', והני אע"ג דנטמאו ר"ל דבלא הקדושה לא היה עליה שם טומאה כלל רק הקדושה גורמת להיות לה שם טומאה וא"א שזה תועיל לפדותה להפקיע הקדושה, ועיין בירושלמי תרומות פ"ג ה"א מה דאמר שם דלכך מן הטמא על הטהור הוה תרומה משום דבעיניה הוא שגרמה לו טומאה, ר"ל דע"י שהוא אוכל ויש בו שיעור ע"י זה הוא מקבל טומאה וא"כ איך אפשר לומר שהוא אינו אוכל ולא יהיה תרומה משא"כ גבי מגולה, ועיין בירושלמי מעשר שני פ"ג ה"ב מה דמבואר שם דתרומה שלקחה בכסף מעשר אינו יכול לפדותה ע"י טומאה של טבול יום, ועיין ביבמות ד' ע"ו דכהן פצוע דכה יש שיטה שמותר בגיורת וגבי בעל מום מבואר בכ"מ עיין בהוריות ד' י"ב ע"ב וסנהדרין ד' נ"א ע"ב דנשאר בקדושתו והטעם משום דבעל מום אינו פוסל רק בכהן וא"כ א"א דהמעלה שלו תעשה לו חסרון להורידו ממעלתו וזהו כונת הגמ' בהוריות שם מידחי

דחי ע"ש משא"כ גבי פצוע דכה דזה היה חסרון גם בישראלים ועיין בהך דפסחים ד' פ"ב ע"ב מה דמחלק בין לן לנטמא גבי שרפה ע"ש. ובזה א"ש ג"כ מה שהקשו בהך דשבועות דף י"ג דמקשה שם היכא משכחת לרבי כרת ביוהכ"פ ע"ש אמאי לא מוקי לה כמו דאמרינן ביומא ד' פ"ז ע"א דאחטא ויוהכ"פ מכפר גם רבי מודה, אך באמת הוא חד טעם מה דאמר שם ביומא דאגב שאני אם הך מ"ד דס"ל בשבועות שם דכרת דיומא לא מכפר דר"ל דכיון דיוהכ"פ גופא הוא הגורם להחטא א"א שהוא יהיה המכפר על זה ועיין בסנהדרין ד' מ"ז גבי מיתת ב"ד דבדין קא מקטל כו', והוא ג"כ מחמת זה דהחטא גרם להמיתה וזהו ג"כ מה דאמרינן בכ"מ אין קטיגור כו' ועמש"כ רבינו ז"ל בפה"מ פ"ו דנזיר על הך דדף מ"ב ע"א גבי היה שותה יין כל היום ע"ש:

ושל עכו"ם כו'. הנה רבינו ז"ל פירש רק משמשי עכו"ם ולא משתחוה לסנדל עצמו והטעם י"ל דשוב מקרי לאו להילוכא עביד. אך באמת כך דס"ל לרבינו דרק גבי משמשים דקיי"ל דאם ביטל ע"ז ביטל משמשיה א"כ חזינן דאין האיסור בעצם הדבר וגם י"ל כעין דאמרינן בזבחים ד' פ"ג ע"ב מה דמחלק בין קמצים שלא קידשו בכלי לאימורים שהעלן קודם זריקת דמן משום דמחוסר מעשה בגופייהו בקמצים וה"נ גבי ע"ז מחוסר הביטול בגופו משא"כ במשמשים ועיין בהך דפסחים ד' מ"ח ע"א מה שמחלק בין איסור גופו לאיסור דבר אחר ובהך דעירובין ד' ע"ח ע"ב ע"ש וכ"כ בזה במקום אחר:

ושל עיר הנדחת כו'. הנה מלשון רבינו משמע דגם זה הטעם משום דלאו להילוכא עביד ומיירי דנעשה מעור של בהמת עיר הנדחת וכדומה אבל סנדל של עיר הנדחת גופא כיון דמתחלה עביד להילוכה י"ל דכשר ועיין בירושלמי כאן דס"ל דכשר וי"ל דמיירי כעין זה, ועיין בהך דחולין ד' ק"מ ע"א ומש"כ שם, ומש"כ רבינו ז"ל לעיל בהל' שקלים פ"ג הי"א גם יש לחלק בין של צדיקים לשל רשעים וכ"כ בזה:

הלכה כג

שאי אפשר לדם כו'. עיין בהך דסוטה ד' ט"ז ע"ב גבי ג' צריכין שיראו, ועיין מש"כ רש"י סנהדרין דף מ"ט ע"ב דפירש כך רוקא דמתחזיא על ארעא ר"ל שהשיעור כך ברוק:

הלכה כד

חליצה כו' אעפ"י שלא ניתנה כו'. והנה בגמ' מבואר דגם בגדר שכירות א"צ לשלם לו יעו"ש ברש"י הטעם משום דהוא מחויב לחלוץ וע"ש בתוס' ד"ה אין לו ואף דגם גבי הצלה מחויב להצילו ומ"מ צריך ליתן לו שכרו התם שאני דכי היכי דהוא מחוייב להצילו ה"נ הבורח עצמו מחויב להציל את עצמו עיין בהך דכתובות ד' מ"ח ע"א לאו כל כמיניה להעשיר כו', ורש"י שם ד' ס"ט ע"ב ד"ה הא מני משא"כ כאן דעליה אינו

מוטל רק עליו החיוב, ועיין בהך דסנהדרין ד' מ"ג ע"א בהך בעיא דשם על מי מוטל הסודר שמניפין בו והסוס אם עליו או על הב"ד ועיין בהך דקדושין ד' ח' ע"ב אפילו עני הסמוך עליה ובכתובות דף מ"ז ע"א ברש"י ד"ה כיסו, ועיין בהך דב"ב דף קמ"א ע"א גבי המבשרני כו', ובגיטין ד' ע"ח גבי זרוק חובי בתורת גיטין אך שם י"ל משום דהוה מוחזק ונ"מ אם נתנה לו המעות קודם החליצה, ועיין בנמוקי יוסף כאן, ועיין בהך דר"ה ד' כ"ב ע"ב גבי מאתים זוז ועיין בהך דכתובות ד' מ"ו ע"א דצריך לשכור עדים ובירושלמי שם אם אותן העדים שמעידין שהבעל שכר אם הוזמו לוקין ומשמע שם דעדותן לא מהני לשום דבר ואמאי הא נ"מ לענין שצריכים להחזיר הדמים ואכמ"ל:

הלכה לד

ויבמה שחלצה כו'. ואם נתן לה גט יבמין או אם קידשה במאמר ונתן לה גט וחלצה אז בודאי שצריכה להמתין ג' חדשים אחרים, ועיין בתוס' גיטין ד' צ' ע"א ד"ה והלכתא ותוס' יבמות ד' מ"ב ע"א ע"ש:

פרק ה

הלכה ב

המאמר אעפ"י כו'. ולענין מזונות הנה התוס' ד' מ"א ע"ב כתבו דאין נ"מ בין עשה בה מאמר או לא עשה ועיין בתוספתא פ"ו דיבמות דאמר שם על מאמר כל שנתחייב הבעל נתחייב היבם ע"ש וע' בתוספתא פ"ה דכתובות והוה כמו ביאת שוגג כמבואר בד' נ"ו אך זה יהיה נ"מ דאם עשה בה מאמר תוך שלשה שוב אין לה מזונות מבעל:

הלכה ד

נתן מאמר כו' ויראה לי כו'. עיין בפ"ה ועיין תוס' יבמות ד' נ"ב ע"ב אך באמת זה לא גרע ממיאון דקיי"ל דאסורה לו וה"נ כן והגמ' שם קאי למ"ד דמותרת אף לו:

הלכה יח

וגיטו וחליצתו אינו כלום כו'. כן מבואר בהך דגיטין ד' כ"ד ע"ב ועיין בירושלמי ביבמות פ"ה ה"ה ע"ש ונ"מ דאף לכהונה לא פסלה דלא מקרי גט כלל ולא הוה כהך דיבמות ד' נ"ב ע"א ע"ש:

הלכה כד

וכיצד תקנתן מלמדין כו'. עיין בהשגות, ועיין בירושלמי כאן דמבואר כמש"כ רבינו וט"ס שם הך ויחלוץ וצ"ל וימאן ותירץ שם משום דזה קאי אליבא דר"א ור"א מתלמידי ב"ש דס"ל דביבם לא מהני מיאון כצ"ל משא"כ לדידן:

פרק ו

הלכה ד

והזקן ביותר כו'. ר"ל הטעם דהוה כמו משמש מת דלא קנה לכ"ע גבי יבם כמש"כ התוס' ביבמות ד' נ"ג ע"ב אף למ"ד משמש מת בעריות חייב ועיין שם בתוס' ד' כ' ע"א ד"ה יבא דס"ל שם דלא בעי רק שיהיה ראויין להקמת שם, ועיין בהך דכריתות ד' י"א ע"א בתוס' שם דנפל מן הגג לא הוה בר זריעה ע"ש, ועיין ביבמות ד' נ"ד ע"א ד"ה ביבמתו דלא קנה מטעם אחר ועיין בתוס' ישנים סוף נדרים מש"כ שם, ועיין בהך דשבת ד' קי"א ע"א ומש"כ התוס' סוטה ד' כ"ו ע"א ד"ה אשת:

והטומטום חולץ כו' ואם נקרע ונמצא כו'. והנה מוכח כאן דמיירי שאין לו אח אחר דאל"כ האיך חולץ ועיין בהך דבכורות ד' מ"ב ע"ב וברש"י שם ד"ה וחולץ ובתוספתא דיבמות ספי"א וא"כ למה נקט הטעם ולא מייבם מפני שהוא ספק מה שייך כאן ספק נימא דאינו בא עליה כלל ואינו בר ביאה וכמש"כ רש"י שם בבכורות וגם קשה למה לא נימא סמוך מיעוטא דסריס למחצה דנקבות ולא ליבעי חליצה כלל, אך י"ל דכאן מיירי כשביציו מבחוץ ועיין מש"כ התוס' ביבמות ד' ס"ד ע"א דאף אם נקרע לא שכיח שיולד לכ"ע ע"ש וזה באמת כונת רש"י בבכורות ד' מ"ב ע"ב ד"ה וחולצין שכתב שם דאינו בן לידה ע"ש ולגבי יבום י"ל דהוה כמו זקן אך באמת ס"ל לרבינו דאף אם נקרע ונמצא זכר מ"מ שם זכר לא חל עליו רק אז וראיה לזה מהך דב"ב ד' קכ"ו ע"ב ע"ש דמוכח דלה הוה נתברר למפרע שהוא בן, ואף דלענין יבום מקרי בן משעת לידה אם נקרע אח"כ זה מחמת הך דיבמות ד' קי"א ע"ב בהך דאביי ורבא וע"ש בתוס' ד"ה קרי כאן מה שהקשו מסריס חמה ע"ש ועיין בדברי רבינו ז"ל בהל' עדות פ"ט ה"ג מש"כ שם דנ"מ גבי עדות אם ראו העדות כשהיה טומטום ואח"כ נקרע אם הוה כמו תחלתו בכשרות אם אמרינן דנתברר למפרע ועיין במש"כ רבינו ז"ל בהל' איסורי מזבח פ"ג ה"ג דהוה כמו מין אחר ועיין במש"כ רבינו ז"ל בפ"ד מהל' עבדים ה"א דטומטום אינו נמכר לא בעבד עברי ולא באמה העבריה ע"ש ועיין בה"ג הלכות יבמות ע"ש דכתב הטעם משום דלאו בר אולודי ועיין בירושלמי נזיר פ"ב ה"ז ע"ש ועיין בהך דחגיגה ד' ד' ע"א מה דהקשה שם איצטריך קרא למעוטי ספיקא ולא מתרץ דנ"מ כמו דאמרינן בירושלמי שם דאם נקרע בשאר הימים דאם מחמת ספיקא בודאי חייב וע"כ צ"ל דס"ל דזה לא הוה בירור למפרע רק מכאן ולהבא ועיין בהך דר"ה ד' ז' ע"א גבי בל תאחר דלא חשבינן עד שיהיה בן ח' ולא אמרינן נתברר למפרע ועיין בבכורות ד' ל"ט ע"א בהך בעיא דפנחס וכ"כ בזה:

הלכה י

לפיכך אם עבר ובעל. עיין תוס' ד' ח' ע"ב ד"ה כל היכא ושם ד' מ"ד ע"א ד"ה אלמא דהוה כמו קיימי אבראי לענין יבום וע"ש ד' פ"ד ע"א ומש"כ רבינו ז"ל בהל' ממרים פ"ד ע"ש. והנה באמת נוכל לומר דלכך מקשה מהך דאם בעלו קנו די"ל דנהי דלא קנה משום יבום מ"מ קנה משום אישות ואיסור אשת אח כבר פקע כיון דצריך לחלוץ וע"ש ד' ח' ע"ב ושם ד' י"א ע"ב גבי צרות מחזיר גרושתו דאף דהיא פטורה מן החליצה מ"מ ס"ל שם דצרתה צריכה חליצה ולא נקרא צרת ערוה דליכא עליה כרת וכיון דחל עליה הקדושין שוב י"ל דפקע היבום שלה כמו שהקשו התוס' ביבמות ד' י"ו ע"א ד"ה בנו ולא שייך כאן תירוץ התוס' שם כיון דהיבם עצמו קידשה אך מ"מ צרתה לא פטרה אך י"ל דשם קאי אליבא דרב דס"ל אין קדושין תופסין ביבמה וגם י"ל דזה תליא בהך דשם ד' נ"ו גבי ביאת שוגג ע"ש. ובזה יש ליישב מה שהקשה שם התוס' ד"ה מיתיבי דרבא גופא ידע להך ברייתא וי"ל משום דשם קאי לר"ל ור"ל ס"ל אין קדושין תופסין ביבמה כמש"כ התוס' סוטה ד' י"ח ע"ב:

הלכה יג

חוץ ממחזיר גרושתו כו'. עיין בה"ה מש"כ חוץ מביאתה ועיין בכס"מ אך ר"ל כך דכיון דזה הוא מחמת הבעל לא מחמת היבם לא מיגרע הזיקה ועשה דוחה ל"ת לא שייך כאן דהאיסור הוא מחמת הבעל ולכך ביאה לא קנה ומ"מ חליצתה פטרה צרתה ולא דמי להך דלקמן פ"ז ה"י ועיין מש"כ התוס' כאן ד' כ"ז ע"א ד"ה שמואל ע"ש:

הלכה יח

עשה שמעון מאמר כו'. עיין בה"ה מה שהקשה למה לא כתב רבינו דאף בלא מאמר כן ונ"ל דס"ל לרבינו כדאמר רב אשי כאן ד' כ"ז ע"א לא אלימא זיקה לשויה לצרה כערוה ע"ש וא"ש:

הלכה יט

אשה שזינתה כו' אבל סוטה כו' ואם כו'. הנה מוכח מדברי רבינו דמה שסוטה פוטרה מחליצה לא מחמת שהמעשה פוטרה רק שהדין פוטרה וכל זמן שלא נתברר לא נפטרה וגבי ספק סוטה הוא מטעם אחר כמבואר בסוטה ד' ה' ע"ב וע"ש בתוס' ועיין שם ד' כ"ט ע"א בתוס' ד"ה שכן בשם הירושלמי דמצריך קרא אחר ליבם ע"ש ועיין בהך דסוטה דף י"ח ע"ב גבי הך דבעי ר' ירמיה מהו שיתנה על נשואי אחיו ע"ש ואם נימא דהמעשה הוא פוטרה א"כ היאך מתנה על זה דהא אם עשתה כן אינה אשתו כלל ולא מהני הקינוי שלו כלל וע"ש ברש"י ד"ה הא ע"ש ועיין בהך דכתובות ד' מ"ו ע"א גבי מוציא שם רע

על נשואי אחיו מהו וממעט שם מקרא והתם ג"כ כן הא לפי דבריו אינה אשתו כלל וע"כ כמו שכתבתי, ועיין שם ד' מ"ה ע"א מה דאמר שם דהא נכנסה לחופה ולא נבעלה בעלמא כו'. ובאמת לפי שיטת התוס' ביומא ד' י"ג דחופה לא מהני רק בבתולה וא"כ לפי דבריו לא קנה אותה כלל בהחופה וגם לא הוה רק ארוסה ועיין בירושלמי שם בכתובות דגבי ארוסה ליכא לכו"ע דין של מוציא שם רע ע"ש, ועיין בירושלמי ספי"ב דיבמות גבי הוא אומר לא בעלתי אם הוא נאמן על הבן לעשותו שתוקי ע"ש ועיין לקמן בהל' אס"ב פט"ו הי"ב והל' ט"ו וזה ג"כ משום זה דלפי דבריו אינה אשתו כלל ולכך אינו נאמן לומר שאינו בנו. אך יש לומר דרק היכא שעל ידי אמירתו הוא נעשה ממזר או בן גרושה אבל בלא זה לא, ועיין בשלטי גבורים פ"ד דקדושין דס"ל דרק אם אומר שבנו הוא וממזר מחייבי כריתות אבל אם לפי דבריו אינו בנו כלל אינו נאמן ובאמת י"ל דשם קאמר זה ר' יהודה ור"י לשיטתיה דס"ל בכ"מ דעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר עיין יבמות ד' מ"ז ע"א וא"כ לדבריו הוה ממזר ודאי ועל זה האמינתו התורה משא"כ לדידן דס"ל דעכו"ם הבא על בת ישראל אף בא"א הולד כשר וא"כ אף לפי דבריו לא הוה ממזר ודאי י"ל דשוב לא מהני עדותו כלל אך רבינו לא פסק כן ועיין בפה"מ לרבינו פ"ד דקדושין שם. ובזה יש לבאר ג"כ מה דאמרינן בהך דכריתות ד' י"ח ע"ב דאין יוהכ"פ מכפר על חצי שיעור ע"ש וטעמא מאי משום דזה כבר מבואר בהך דזבחים דף ו' ע"א דכל כמה דלא עבר על הדבר לא שייך גדר כפרה ע"ש גבי סמיכה ועיין תוס' מכות דף י"א ע"ב גבי גלות כה"ג ע"ש בד"ה אמר והנה האיסור של חצי שיעור הוא משום דחזי לאצטרופי וא"כ אם נימא דיוכ"פ מכפר שוב נתגלה למפרע דלא הוה חזי לאצטרופי ושוב אין שייך בו גדר כפרה ואכמ"ל:

פרק ז

הלכה י

יראה לי כו' והאחת מהם כו'. והנה לפי זה הוא הדין אם מת והניח שני אחין ולאחד מהם ראויה להתייבם ולאחד מהם הוה חייבי לאוין או חייבי עשה לא מהני החליצה של האח שהיא אסורה עליו. ובזה א"ש דברי התוספתא דיבמות פ"ח דאם יש לו אח כה"ג וכהן הדיוט אין כה"ג חולץ ע"ש והטעם כנ"ל וראיה לשיטת רבינו אך י"ל דזה אתיא כמ"ד בתוספתא סנהדרין פ"ד דכה"ג שמחל על כבודו אינו מחול רק דבמקום מצוה צריך וחליצה הוה בזיון כמש"כ התוס' כאן ד' ס"א ע"א וד' קי"א ע"ב לכך אם יש לו אח אחר לא יחלוץ:

הלכה יד

וה"ה למגרש כו' ואינה חולצת כו'. זה קאי רק אחרשת אבל קטנה לכשתגדיל תחלוץ כמבואר בהך דכתובות דף ע"ג ע"ב ע"ש דנקט חולצת ולא מתיבמת והיינו לכשתגדיל: